

Projektgruppen Mästerby 1361
Arkeologisk undersökning, 2-4 maj 2016
Gotland, Mästerby socken, Boleks 1:5
Länsstyrelsens dnr 431-597-16

Mästerby 1361

2016 års resultat

Maria Lingström

Innehåll

Undersökningens förutsättningar	5
Metod	6
Syfte	7
Resultat och analys.....	7
Svärd.....	8
Armborstspännare	8
Armborstpilspets	9
Sporre	9
Stridskniv	10
Rustnings- och handsklameller	10
Söljor	11
Övriga järnföremål av möjligt intresse.....	11
Ett annorlunda fynd	12
Sammanfattning 2006-2016 års undersökningar...	12
Kommunikationsinsatser	13
Tack	14
Kommande arbete	14
Litteratur	15
Digitala referenser	15
Summary	16
Administrativa uppgifter	17
Spridningskartor	18
Tabeller.....	17

Mästerby 1361 är ett forskningsprojekt som bildades hösten 2005. Projektgruppen består av fristående och till Arkeologerna knutna slagfältsarkeologer, Mästerby hembygdsförening och projektledare Maria Lingström. Projektets mål är att lokalisera och tolka fynden efter det slag stod mellan gutar och danskar vid Fjäle myr i Mästerby socken på mellersta Gotland, dagarna före striden vid Visby ringmur i juli år 1361.

Projektgruppen har tidigare genomfört undersökningar i Mästerby, i september 2006 (Lingström 2007, Lingström et. al. 2007), april och september 2007 (Lingström 2008:1), april-maj och augusti 2008 (Lingström 2008:4), september 2009 (Lingström 2009:1, 2009:2), september 2010 (Lingström 2011), september 2011 (Lingström 2012), september 2012 (Lingström 2013) samt september 2014 (Lingström 2015). Vid dessa undersökningar har sammanlagt 340 slagfältsrelaterade fynd lokaliserats.

2016 års undersökningar genomfördes under vecka 18, den 2-4 maj. Personalstyrkan bestod av Bo Knarrström, BWK Consulting, Magnus Lindberg, Arkeologerna, medlemmar i Mästerby hembygdsförening samt projektledare Maria Lingström.

Undersökningarna planeras att fortsätta under år 2017.

Undersökningens förutsättningar

Platsen för Mästerbydrabbningen är belägen i ett flackt jordbrukslandskap med inslag av planterad skog och ängen. Den forna Fjäle myr, som löpte i sydväst-nordostlig riktning genom socknen, dikades under slutet av 1800-talet ut och odlades upp. Det bör noteras att det gotländska ordet *myr* motsvarar rikssvenskans ”grund insjö”. Söder om den forna myren är Ajmunds bro belägen. Häröver gick tidigare huvudvägen till Visby söderifrån. Detta tillsammans med det faktum att bron tidigare var omgärdad av våtmarker har gjort att den har varit en viktig försvarspunkt och kallats *Gotlands nyckel*. I norra delen av slagfältet ligger Grenskorset och Grens medeltida gårdsläge. Enligt den muntliga traditionen stod här det avgörande slaget mellan gutar och danskar år 1361. Det är oklart hur många personer som deltog i stridigheterna, men 500-1500 gutar och 1500-2500 danskar, varav bland de senare många inhyrda tyska legoknektar, är en kvalificerad uppskattning (Lingström 2009:1, s. 35ff och däri anförd litteratur).

Fig. 1. För att kunna sälla ut de slagfältsrelaterade fynden måste arkeologen gräva på alla järnutslag, inklusive skrot och spik. Här några av 2016 års skrotfynd. Foto: Allan Lingström.

Även om vi befinner oss inom huvudstridsområdet på slagfältet i Mästerby är det i regel inte mer än ett av 100 utslag som metalldetektorn ger som ur ett slagfältsperspektiv är relevant. Inom närstridsområdet är motsvarande siffra cirka ett på 300. Övriga metallutslag består av såväl yngre som äldre föremål (se fyndlista), delar av jordbruksredskap samt framför allt skrot. Att lokalisera ett medeltida slagfält är därmed ett arbete som kräver systematik och tålamod.

År 2006-2014 lokaliserade projektgruppen sammanlagt cirka 340 fynd efter 1361 års slag i form av vapen- och skyddsutrustningsdetaljer, däribland svärdsfragment, spjutspetsar, armborstpilspetsar, sporrar samt delar av rustningar och ringbrynjor. Fynden är huvudsakligen av järn och utgörs av två grupperingar, varav ett kombinerat distansstrids- och närstridsområde i den centrala och smalaste delen av den föra detta myren samt ett långsträckt närstridsområde norr därom (se fig. 13). Närstridsområdet återfinns längs hela Fjåle myrs västra sida, från Ajmundsänget i söder till Grens medeltida gårdsläge i norr. Av fynden att döma har den senare delen av slaget bestått av splittrade närstrider mellan mindre grupper av gutar och erfarna, effektiva danska/tyska soldater. Spridningsbilden inom närstridsområdet grundar sig självfallet på de ytor som de facto har avsökts med metalldetektor, vilket i nuläget ger en förtätad spridningsbild i närstridsområdets sydligaste del. Avsökning av övriga luckor inom närstridsområdet kommer troligen att nyansera denna spridningsbild.

2016 års undersökning finansierades genom generösa bidrag från Gotlandsfonden, sällskapet DBW:s stiftelse, sällskapet Gotlands Gille i Visby samt Åke G. Sjöberg.

Fig. 2. Fältbesök av projektets stödare Åke G. Sjöberg. Vill vänster Bo Knarrström, till höger Maria Lingström. Foto: Magnus Lindberg.

Metod

2016 års undersökning genomfördes enligt tidigare års metoder (se exempelvis Lingström 2015). Sökområden sattes ut kant i kant med tidigare områden. De detekterades genom intensiv, det vill säga heltäckande, detektoravsökning. Utrustningen utgjordes av metalldetektorer av märket MineLab E-trac och XP Deus. Metalldetektorerna programmerades

så att ingen metalledskriminering förekom. För att effektivisera avsökningen användes små pinpointers av fabrikatet Garrett. Som ett led i målsättningen att göra lokalbefolkningen aktiv i sitt historiesökande, ställdes även under detta års undersökning två metalledetektorer till förfogande för medlemmar i Mästerby hembygdsförening. Under arkeologernas överinseende fick ett begränsat antal personer hjälpa till vid undersökningen. Dokumentation av sökområden och fynd gjordes med hjälp av nätverks-RTK, där mätfilerna kontinuerligt överfördes till Intrasis. Kartor, spridningsbilder och fyndlistor har bearbetats i Intrasis och ArcGIS 10. Ett urval av fynd har skickats till konservering hos Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna AB (se fyndlista). Övriga metalledfynd har efter dokumentation och fotografering kasserats. Fynden har hittills fyndfördelats till Gotlands Museum. Mästerbyfynd ingår i utställningar både på Gotlands museum, Historiska museet i Stockholm och i Mästerby museum.

Syfte

Syftet med 2016 års undersökning var att fortsätta binda samman huvudstridsområdet med närstridsområdet för att få en mer sammanhängande bild av stridernas förlopp.

Resultat och analys

Sammanlagt metalleddetekterades vid 2016 års undersökning drygt 14 000 m² genom överlappande detektering i en längdriktning. Årets sökområden var sex stycken till antalet. De var belägna i åkermark inom fastigheten Boleks 1:5, väster och söder om Ajmundsänget, det vill säga i norra utkanten av huvudstridsområdet (se fig. 12-13 samt tabell 1-2). Sökområdena hade låg växtlighet i form av nysådd säd. Eftersom närstridsområdet stod i fokus vid 2016 års undersökning förväntades framför allt fynd i form av delar av skyddsutrustning samt fragment av närstridsvapen. Totalt 84 metalledfynd lokaliserades, varav 18 var av särskilt intresse ur 1361-synpunkt. Övriga fynd bestod av äldre och yngre föremål (se fyndlista) samt svåridentifierade föremål/fragment.

En skillnad från tidigare år är att de 1361-relaterade fynden detta år har kunnat bedömas *efter* konservering, eftersom denna gått snabbare än beräknat. Detta gör troligen att fyndbestämningen i aktuell rapport blir något säkrare, eftersom detaljer som exempelvis nithål och nitar kan bli synliga efter konservering. Fyndens ofta höga fragmenteringsgrad gör dem dock ibland fortsatt svårbestämda. 42 av 84 registrerade metalledfynd konserverades.

De 1361-relaterade fynden bestod av 18 föremål, och utgjordes av ett fragment av en parerstång till ett svärd, ett fragment av en möjlig armborstspännare, en armborstspilspets, ett fragment av en sporre, två fragment av stridsknivar, en handsklamell, åtta rustningslameller samt tre söljor (se närmare presentation nedan). Det är även möjligt att föremål som betsel och hästskor skulle kunna kopplas till stridigheterna, men eftersom de även kan höra till civil verksamhet relateras de inte till 1361 års händelser.

Fig. 3. Del av parerstång till svärd (F44). Foto efter konservering:
Ann-Helen Lundkvist, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna AB.

Svärd

Ett fragment av en parerstång till ett svärd (F44) lokaliserades. Parerstångens undersida har urtag för svärds klingan. Två svärd med en liknande parerstänger har hittats på Birka. Dessa dateras till vikingatid (Up, Adelsö sn, Birka, inv.nr 34000, Bj624 och Bj 520). Det kan dock inte uteslutas att F44 även kan ha en medeltida datering.

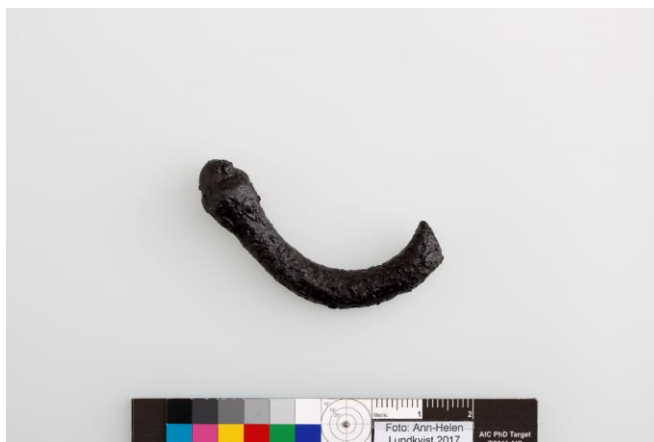

Fig. 4. Möjlig armborstspännare (F58). Foto efter konservering:
Ann-Helen Lundkvist, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna AB.

Armborstspännare

Ett fragment av en möjlig armborstspännare (F58) består av en ten med runt tvärsnitt, som avslutas med en knopp. Fyndet har paralleller till ett armborst, som dateras till medeltid (Sk, Glimmingehus, inv.nr 21399:1). I området lokaliserades år 2006 ytterligare en möjlig armborstspännare (Lingström et al. 2007, s. 5ff), som i rapporten dock benämns som möjlig sporre (F33). Fyndet har därefter omtolkats till möjlig armborstspännare. Inom det absoluta närområdet lokaliserades även år 2011 ytterligare en möjlig armborstspännare, F96 (Lingström 2012, s. 6).

Fig. 5. Armborstpilspets (F4). Foto efter konservering: Ann-Helen Lundkvist, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna AB.

Armborstpilspets

En intakt och välbevarad armborstpilspets (F4) lokaliserades. Den var belägen i den norra utkanten av huvudstridsområdets förtätning av armborstpilspetsar. Det är möjligt att den avfyrats av en dansk soldat i samband med härens passage över myren (se fig. 5 samt omslag).

Fig. 6. Sporrsölja (F41). Foto efter konservering: Ann-Helen Lundkvist, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna AB.

Sporre

Ett fragment av en sölja av järn (F41), antingen till en sporre eller till ett bälte, påträffades vid 2016 års undersökning. Söljan har ungefärliga paralleller med exempelvis en sporrsölja (Öl, Eketorp, inv.nr 31597:Ö26:46, 46).

Fig. 7. Fragment (F2) av en av de två stridsknivar som lokaliserades vid 2016 års undersökning. Foto efter konservering: Ann-Helen Lundkvist, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna AB.

Stridskniv

Två fragment av stridsknivar (F3, F4) framkom. Stridsknivarna har varit stora och kraftiga, som exempelvis den stridskniv (F10), som lokaliserades vid projektets första fältundersökning (Lingström et al. 2007, s. 7). De skiljer sig därmed markant från de tio fragment av förmodat förhistoriska små knivar med nednött egg som också lokaliserades vid årets undersökning.

Fig. 8. Rustningslamell (F1) med parallell till Korsbetningens rustning nr X. Foto efter konservering: Ann-Helen Lundkvist, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna AB.

Rustnings- och handsklameller

Vid 2016 års undersökning lokaliserades nio lameller, varav åtta rustningslameller och en möjlig handsklamell. Av rustningslamellerna var två säkra och sex möjliga. Lamellfragment som saknar rem/nithål eller andra karakteristiska drag kan vara svåra att säkert identifiera. Av lamellerna var sex defekta och två fragmentariska. En lamell (F1) har paralleller till rustning nr 7 från Korsbetningen, lamell nr 10, som har rundade hörn. En likhet finns även i den asymmetriska formen hos lamell nr 60 från rustning nr 21. Den möjliga handsklamellen (F9) utgjordes av ett välvt fingerfragment.

Fig. 9. Sölja (F31) med paralleller till Korsbetningen. Foto efter konservering: Ann-Helen Lundkvist, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna AB.

Söljor

Även söljor räknas här kategorimässigt som en del av skyddsutrustningen, även om de naturligtvis också kan ha suttit på remmar av olika slag. Tre av fem lokaliserade söljor har bedömts vara samtida med slaget. De är alla av järn och defekta (F20, F29, F31). F20 är en enkel, rektangulär, något deformerad sölja. Tornen saknas. F29 är en enkel, kvadratisk sölja. Den saknar torne, men är i övrigt intakt. F31 är en enkel, rektangulär sölja. Den har torne och är endast något defekt (se fig. 9). Samtliga söljor av järn har paralleller till Korsbetningen (Thordeman 1939, s. 126, nr 24, 26). Utöver dessa lokaliserades även två söljor av Cu-legering (F13, F81). De kan dateras till såväl medeltid som nyare tid och kan därmed inte säkert sägas tillhöra slaget. Den förra är en intakt D-formad sölja med torne av järn. Den senare är en defekt, något deformerad D-formad sölja. Tornen saknas.

Övriga järnföremål av möjligt intresse

Bland övriga järnföremål finns ett antal fynd som skulle kunna vara av intresse ur 1361-synpunkt. Det gäller inte minst hästutrustning i form av hästskor och betsel.

Tio hästskor lokaliserades vid 2016 års undersökning. Fragmenteringsgraden samt det faktum att flera hästskor är nednötta försvårar typbestämningen. Två hästskor är av typen fliksko (F65, F67), som dateras från 1000-1400-tal. En hästsko är möjligen av typen triangelsko (F68), som dateras till 1100-1200-tal och ytterligare två av typen toffelsko (F61, F64), som dateras till 1300-1600-tal. Samtliga av dessa kan därmed vara samtida med slaget. De kan dock även härröra från civil verksamhet, när människor har ridit över myren, varför de inte räknas till de slagfältsrelaterade fynden.

Samma problematik gäller betsel. Tre fragmentariska betsel (F8, F48, F56) har lokaliserats i Mästerby år 2016. Det förra har ungefärliga paralleller till ett högmedeltida betsel (Bo, Ragnhildsholmen, inv.nr 7040:430-432). F48 är en betselring med beslag på ömse sidor. Det senare är en betselring. Fragmenteringsgraden gör att betslen är svåra att typbestämma och därmed även datera.

Tidigare år har små, tunna möjliga spetsar till spikklubbor registrerats. Dessa spikklubbor skulle vara hemtillverkade och en del av, vid sidan av mer ändamålsenliga vapen, det gotländska bondeuppbådets vapenuppsättning. Kraftiga spikklubbespetsar med triangulärt tvärsnitt har hittats i massgravarna vid Korsbetningen (Thordeman 1939, s. 135) och även på slagfältet i Mästerby (Lingström 2012, s. 8, F12). Den tunna varianten av spetsar som i denna rapport har sakordet spets är sju till antalet. De har tånge, men likheten med piggar till äldre krattor och den ofta höga fragmenteringsgraden gör dock att föremålen inte med säkerhet kan föras till slagfältsfynden. Detta gäller även tidigare års tunnare spetsar (se 2008-2014 års rapporter).

Fynd med mycket hög likhetsgrad med de här aktuella spetsarna finns dock i samlingarna på Royal Armouries i Leeds, England, och benämns där pilspetsar. Det är dock i nuläget oklart i vilken kontext de påträffats.

En något defekt arbetsyx (F30) bedöms höra till 1600-tal–tidigt 1900-tal och har därmed inte med slaget att göra.

Ett fynd som möjligen skulle kunna höra till slaget och kategorin personlig utrustning är en intakt nyckel av typen vridlåsnyckel (F47), som dateras till medeltid och framåt. Eftersom enstaka boplatzrelaterade medeltida fynd tidigare har hittats i området kan fyndet dock höra till civil verksamhet, och det knyts därmed inte till de 1361-relaterade fynden.

Fig. 10. Viktlod med människoavbildning (F72).
Foto efter konservering: Ann-Helen Lundkvist,
Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna AB.

Ett annorlunda fynd

Vid undersökningarna i Mästerby hittar vi fynd som är både äldre och yngre än slaget (se fyndlista). Till de äldre fynden från 2016 års undersökning hör ett annorlunda föremål. Det är ett viktlod av Cu-legering (F72), vars ena sida har en människoavbildning. Avbildningen är endast 9 mm lång, och består av en man i helfigur. Mannen är naivistiskt avbildad med båda fötterna pekande åt samma håll. Han ser ut att le och har ett spetsigt avslut på ansiktet, vilket troligen visar att han har skägg. Liknande avbildningar finns på exempelvis runstenar och guldgubbar från yngre järnålder, men hittills finns inga paralleller till fyndet.

Sammanfattning 2006-2016 års undersökningar

2016 års undersökning har gett ytterligare ledtrådar till 1361 års fältslag och är ett led i kartläggandet av den del av närstridsområdet, som är belägen direkt norr om huvudstridsområdet. Fynden bekräftar den bild vi har av fältslagets förlopp, vilket har inneburit hårda men i det långa loppet ojämna strider mellan gutar och danskar/tyskar. Sammantaget har 2006-2016 års undersökningar resulterat i 358 slagfältsfynd, däribland sju fragment av svärd, ett armborstfragment, 46 armborstpilspetsar, fem spjut- eller lansspetsar, nio sporrar, sju ringbrynje-fragment samt spetsar till spikkklubbor, stridsknivar, pilspetsar och rustningsdetaljer i form av lameller, söljor och beslag. I denna summa är inte hästskor inräknade, eftersom de kan tillhöra såväl civil som militär aktivitet. Fynden fortsätter att visa

paralleller till Korsbetningen, men kompletterar lika ofta detta material, inte minst när det gäller vapen. Mästerbyfynden utgör därmed en mycket viktig förstahandskälla till information om den danska invasionen år 1361.

Kommunikationsinsatser

Reportage om 2016 års undersökning gjordes av Östnytt, Gotlands Radio och Gotlands Tidningar.

Mästerby museum håller i regi av Mästerby hembygdsförening varje år sommaröppet för allmänheten samt under övriga delar av året enligt överenskommelse. Museet besöks flitigt av skolklasser, hembygdsföreningar, intresseföreningar samt intresserad allmänhet. Föredrag har under 2016 och början av år 2017 hållits ute i fält samt i museet. Föredrag har även hållits runt om på Gotland, exempelvis för hembygdsföreningar. Mästerby museum har under säsongen 2016 haft 560 besökare. Besökarna har bland annat kommit från Sverige, Italien, Schweiz, Tyskland, England, USA, Danmark och Australien. Därtill kommer 378 besökare som har gått slagfältsvandringen. Många besökare har fått kunskap om projektet genom tv-serien *Medieval Dead*, som nu har sänts i 90 länder. Mästerby museum samarbetar med Studieförbundet Vuxenskolan.

Den 11 augusti genomfördes åter ett så kallat reenactment i Mästerbyänget. Striderna på Fjäle myr återskapades av 200-250 personer iförda tidsenliga rustningar. Deltagarna kom från 20 länder, däribland USA, Chile och Italien. Maria Lingström höll föredrag för krigarna och berättade om projektets resultat och fynd. Återskapandet genomfördes av *Battle of Wisby* under ledning av militärhistorikern Thomas Neijman. Arrangemanget lockade 2 000 besökare. Maria Lingström invigningstalade och Dick Harrison var kommentator till själva reenactmentet. I samband med detta anordnade också Mästerby hembygdsförening en medeltidsdag, som var del av Medeltidsveckans program. I programmet ingick bland annat guidning av slagfältet, medeltida marknad och försäljning av mat och dryck.

Under arkeologidagen den 28 augusti arrangerade Mästerby hembygdsförening en fältvandring på slagfältet. Vandringen gick från Ajmunds, via huvudstridsområdet till Grenskorset och avslutades vid Mästerby museum.

Fig. 11. Mästerbyprojektets resultat väckte stort intresse då de presenterades vid 2016 års Fields of Conflict-konferens i Dublin. Foto: Tim Sutherland, universitetet i York.

Den 22-25 september besökte Maria Lingström konferensen Fields of Conflict i Dublin. Vid konferensen deltog slagfältsarkeologer från bland annat USA, Argentina, England, Skottland, Irland, Tyskland och Sverige. Mästerbyprojektets resultat presenterades och väckte stor uppmärksamhet, både vad gäller resultat och metod (se fig. 11). Med på konferensen var också

initiativtagaren till de första slagfältsarkeologiska undersökningarna vid Little Bighorn i början av 1980-talet, fil. Dr Douglas D. Scott. Han är genom undersökningar av ett 40-tal slagfält världens mest meriterade slagfältsarkeolog. Dr Scott lovordade Mästerbyprojektets resultat och metodiska arbete. Resan finansierades av Arkeologerna vid Statens historiska museer.

Projektets resultat och andra aktualiteter presenteras även på www.masterby1361.se.

Tack

Vi riktar vårt varmaste tack till våra bidragsgivare som möjliggör dessa undersökningar: Gotlandsfonden, sällskapet DBW:s stiftelse, sällskapet Gotlands Gille i Visby och Åke G. Sjöberg.

Tack till Arkeologerna för lån av utrustning och till Anders Biwall, Arkeologerna, för GIS-support.

Kommande arbete

Det kommer att behövas ytterligare fältarbete för att slutföra kartläggningen av närstridsområdet och i förlängningen av slagfältet i sin helhet. Nya undersökningar av huvudstridsområdet krävs också för att lokalisera eventuella nyupplöjda slagfältsfynd, exempelvis vapenfragment och armborstpilspetsar. År 2017 planeras två metalldetektorundersökningar att äga rum, en under våren och en under hösten.

Litteratur

Lingström, M. 2015. Mästerby 1361. 2014 års resultat.

Lingström, M. 2013. Mästerby 1361. 2012 års resultat.

Lingström, M. 2012. Mästerby 1361. 2011 års resultat.

Lingström, M. 2011. Mästerby 1361-2010 års resultat.

Lingström, M. 2010. Mästerby 1361-2009 års resultat.

Lingström, M. 2009:1. Fjäle myr 1361-arkeologiska undersökningar av slagfältet från dagarna före slaget vid Visby ringmur. *Fornvännen* 1/2009.

Lingström, M. 2009:2. Mästerby 1361-nya rön om den danska invasionen. Riksantikvarieämbetet, Avd. för ark. und., UV Syd, Dokumentation av fältarbetsfasen 2008:4.

Lingström, M. 2008. Mästerby 1361-fortsatt sökande efter striden mellan gutar och danskar. Riksantikvarieämbetet, Avd. för arkeologiska undersökningar, UV Syd, Dokumentation av fältarbetsfasen 2008:1.

Lingström, M. 2007. Mästerby 1361-slagfältsarkeologi i Valdemar Atterdags fotspår. *Gotländskt Arkiv*. Meddelanden från Gotlands Fornvännen, Visby.

Lingström, M. et al. 2007. Mästerby 1361-gutarnas strid mot Valdemar Atterdag. Riksantikvarieämbetet, Avd. för arkeologiska undersökningar, UV Syd, Dokumentation av fältarbetsfasen 2007:3. Lund.

Strelow, H.N., 1633. *Cronica Guthilandorum. Den Guthilandiske Cronica*. Köpenhamn.

Thordeman, B. 1939. *Armour from the Battle of Wisby 1361, I-II*. Kungl. Vitterhets historie och antikvitets akademien, Malmö.

Whitehead, R. 2003. *Buckles 1250-1800*. Greenlight publ., Essex.

Digitala referenser

Statens Historiska Museers föremålsdatabas, www.historiska.se/data

Summary

During the years 2006-2016 the battlefield archaeological project Mästerby 1361, comprising members of the former battlefield archaeology team of the Swedish National Heritage Board, the local heritage association and the archaeologist Maria Lingström, have conducted eleven field survey weeks in Mästerby parish on the island of Gotland. The goal has been to localize the mythical battle, which according to oral tradition, legends and stray finds, took place in Mästerby in the days prior to the well-known battle outside the Town Wall of Visby on the 27 July 1361.

14 000 square metres of arable land have during three days in May 2016 been metal detected intensely. The area is situated within the southern end of the close combat area, just north of the main battle area. Therefore mainly fragments of close combat weapons and parts of armours and chainmail, and not projectiles, were expected. The 2016 field investigation yielded 18 battlefield finds, including a fragment of a sword, one possible fragment of a crossbow in the form of a loading rod fragment, one crossbow bolt, one possible spur fragment, two battle knife fragments, eight fragments of armour plates, one fragment of a glove (lamellae) and three buckles. All here mentioned objects are ferrous.

Including the 2016 finds, a total of 358 battlefield archaeological finds have been made within the Mästerby project since its beginning in 2006. The finds include for example fragments of swords, spurs, bolts, arrowheads, thrusting weapons, battle knives, spikes from spike clubs as well as parts of chainmails and armours including armours plates, buckles and mounts. The finds complements the ones from the mass graves in Visby, where no weapons were found. The Mästerby 1361 finds constitute a 'time map' upon which battlefield events are traced.

The project is planned to proceed during the year of 2017. More information about the project can be found on our web page www.masterby1361.se.

Administrativa uppgifter

Undersökningstid: 2-4 maj 2016

Arkeologisk personal: Bo Knarrström, Magnus Lindberg, Maria Lingström

Övriga projektmedarbetare: medlemmar i Mästerby hembygdsförening

Undersökt yta: 14 343 m²

Läge: Ekonomiska kartan (GSD), blad 6I 4j, 6J 4a Mästerby, x 6372494 y 1649267

Koordinatsystem: Rikets nät, Sweref 99 TM

Koordinater för undersökningens sydvästra hörn: x 697556 y 6372553

Fynd: Ett urval av fynd nr 1-85 har inlämnats för konservering och kommer därefter att förvaras hos Gotlands museum, Visby. Fyndansvar innehas av projektet *Mästerby 1361*.

Spridningskartor

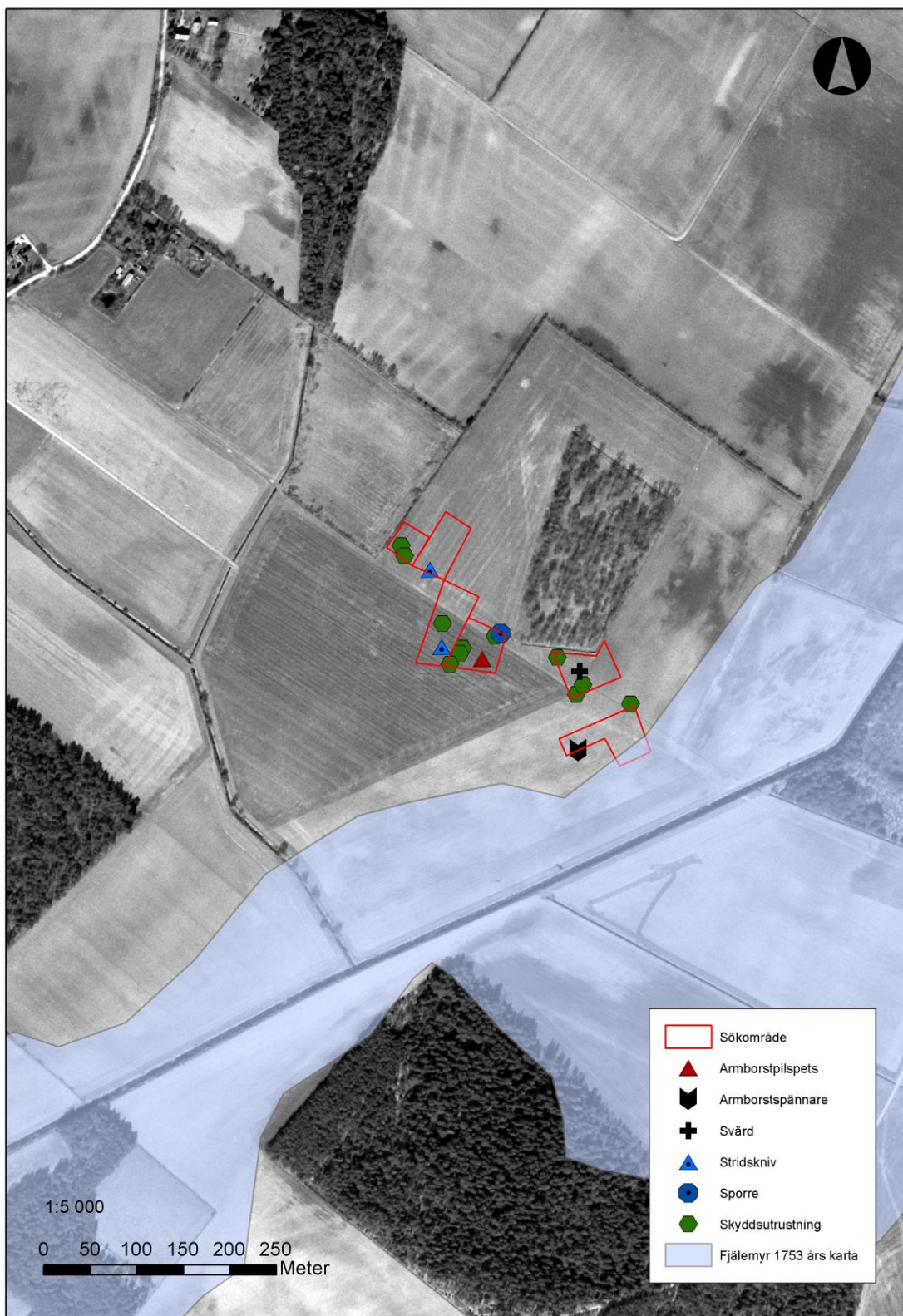

Fig. 12. Spridningskarta över samtliga 1361-fynd och sökområden från 2016 års undersökningar. Bearbetning: Maria Lingström.

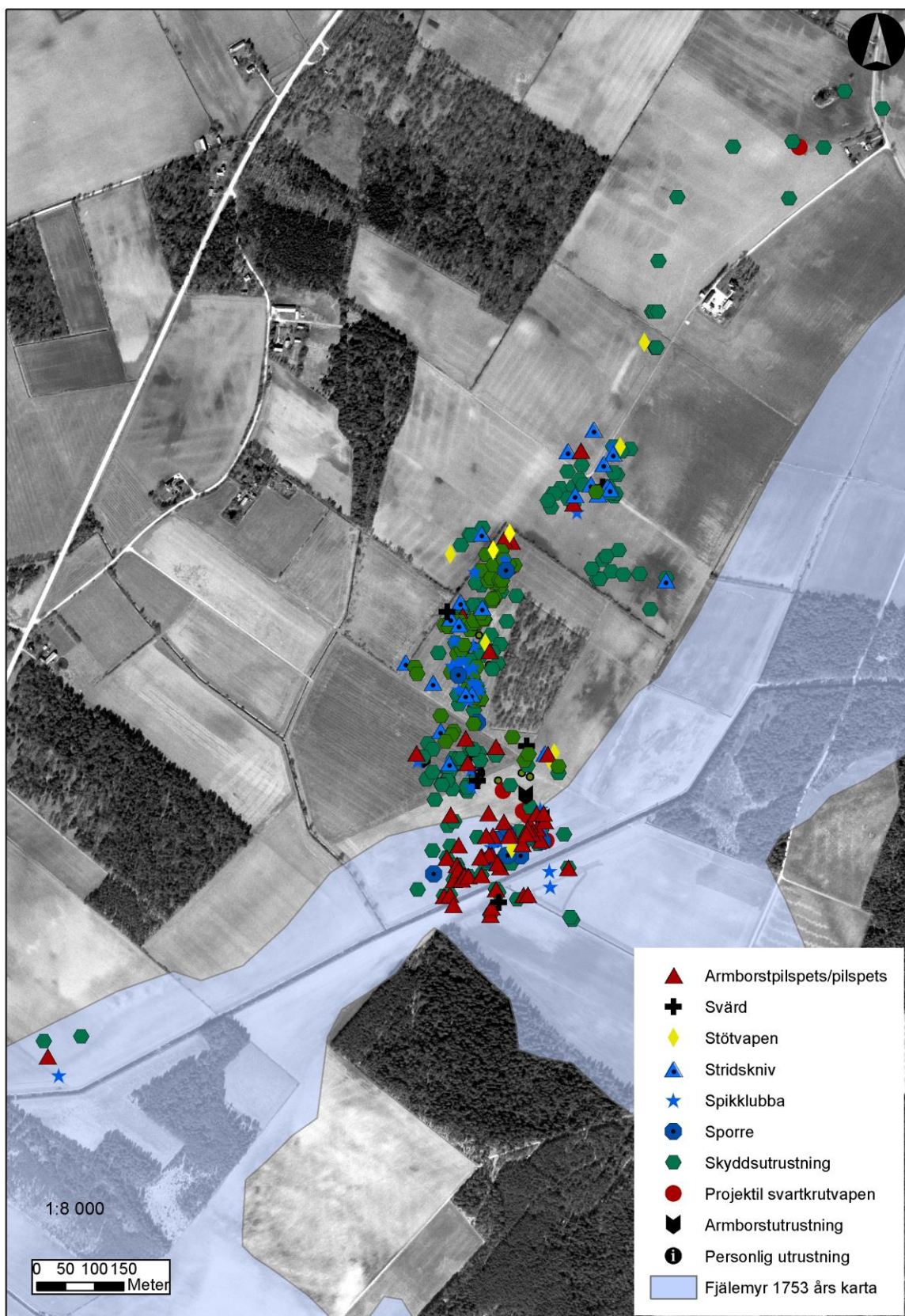

Fig. 13. Spridningskarta över samtliga 1361-fynd år 2006–2016. Se kategoriförklaring på nästa sida. Fjälmyrs utbredning ses som ett transparent ljusblått lager. Bearbetning: Maria Lingström.

Kategoriförklaring

I spridningskartan över samtliga 1361-fynd från år 2006-2016 har några fyndkategorier slagits samman, för att få en mer lättöverskådlig spridningsbild:

Stötvapen	Spjut-, lans-eller pikspets samt doppsko.
Stridskniv	Stridskniv, långkniv, huggkniv och dolk.
Skyddsutrustning	Delar av rustningar i form av lameller, järnsöljor eller beslag samt ringbrynjefragment.
Personlig utrustning	Soldaternas personliga äodelar, i detta fall en nyckel och en pärla.

Tabeller

Tabell 1: Samtliga fynd från 2016 års undersökning

Fyndnr	Sakord	Material	Antal	Fragmenteringsgrad	Fyndstatus	Beskrivning	1361-fynd	L	Br	Tjl	Vikt
1	Lamell	Järn	1	Defekt	Konserverad	Sekundärböjd. Jfr exv. rustning nr 7 från Korsbetningen, lamell nr 10, som har rundade hörn samt asymmetrin i lamell 60 från rustning nr 21.	X	73	90	4	48
2	Stridskniv	Järn	1	Fragment	Konserverad		X	45	24	5	10
3	Stridskniv?	Järn	1	Fragment	Konserverad		X	31	22	7	10
4	Armborstpilspets	Järn	1	Intakt	Konserverad	Välbevarad.	X	70	15	14	24
5	Föremål/spets	Järn	1	Defekt	Konserverad			45	8	6	4
6	Lamell?	Järn	1	Fragment	Konserverad	För litet fragment för att säkert kunna bedöma.	X	19	23	3	2
7	Beslag	Järn	1	Fragment	Konserverad	Med nithål.		30	30	6	11
8	Betsel	Järn	1	Fragment	Konserverad	Jfr Bo, Ragnhildsholmen, högmedeltid, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=240972 .		80	56	20	59
9	Handsklamell?	Järn	1	Defekt	Konserverad	Välvd. Jfr Korsbetningen.	X	39	26	4	8
10	Föremål	Järn	1	Defekt	Ej sparad			59	22	10	17
11	Beslag	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Med 1,5 nithål.		34	26	4	10
12	Beslag	Järn	1	Defekt	Konserverad	Med nithål.		41	25	3	10
13	Sölja	Cu-leg.	1	Intakt	Konserverad	Med tånge av järn.		41	36	6	18
14	Spets	Järn	1	Defekt	Ej sparad			35	5	4	1
15	Kniv	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Liten.		40	10	5	4
16	Redskapstånge	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Välvd. Jfr Korsbetningen.		58	9	8	9

17	Kniv	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Liten.		52	16	6	8
18	Föremål	Järn	1	Fragment	Ej sparad			35	15	6	8
19	Spets	Järn	1	Defekt	KonsERVERAD	Med tånge. Mycket liten. Böjd.		40	5	5	1
20	Sölja	Järn	1	Defekt	KonsERVERAD	Enkel, rektangulär, utan torne. Något deformerad. Jfr Korsbetningen.	X	28	22	5	4
21	Redskap	Järn	1	Defekt	Ej sparad			59	10	6	11
22	Järnhaltig slagg	Slagg	1	Defekt	KonsERVERAD	Tung. Ej föremål. Mycket magnetisk.					18
23	Hästkosöm	Järn	1	Intakt	Ej sparad			36	12	8	6
24	Kniv	Järn	1	Intakt	Ej sparad	Liten. Välbevarad.		57	13	5	7
25	Krampa	Järn	1	Fragment	KonsERVERAD	Nyare tid.		41	24	17	11
26	Lamell	Järn	1	Defekt	KonsERVERAD	Med halvt nithål.	X	47	28	4	12
27	Spets	Järn	1	Defekt	Ej sparad	Till kratta?		46	5	4	2
28	Kniv	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Knivspets. Liten.		40	15	4	5
29	Sölja	Järn	1	Defekt	KonsERVERAD	Enkel, kvadratisk, utan torne. Jfr Korsbetningen.	X	27	26	4	4
30	Yxa	Järn	1	Defekt	Ej sparad	Nyare tid?		111	102	47	751
31	Sölja	Järn	1	Defekt	KonsERVERAD	Enkel, rektangulär, med torne. Jfr Korsbetningen.	X	42	35	11	13
32	Lamell?	Järn	1	Fragment	KonsERVERAD	Med nit?	X	24	22	4	3
33	Spets?	Järn	1	Defekt	KonsERVERAD	Med tånge.		38	5	5	2
34	Lamell?	Järn	1	Defekt	KonsERVERAD	Något böjd i ändarna.	X	45	26	4	11
35	Föremål	Järn	1	Defekt	Ej sparad	Triangulärt. Gjutjärn? KonsERVERAD. Nyare tid.		70	64	4	39
36	Dräknål	Cu-leg.	1	Defekt	KonsERVERAD	Med ornamentik. Halvt öga. Jfr Up, Danmarks sn, Östra Fyrislund, F1312.		56	6	4	3
37	Kniv	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Mellanstorlek.		58	16	7	10
38	Kniv	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Mellanstorlek.		45	15	5	6
39	Beslag/klackjärn	Järn	2	Defekt	Ej sparad	Med halvt nithål.		51	14	5	10

40	Beslag	Järn	1	Intakt	Ej sparad	Cylinderformat.		19	15	15	9
						Jfr trissporre, Söderköping, medeltid, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=416913 . Jfr Öl, Eketorp, medeltid, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=372385 .					
41	Sporrsölja/sölja	Järn	1	Fragment	Konserverad		X	21	24	9	5
42	Redskap?	Järn	1	Intakt	Ej sparad	Ytbehandlat? Datering?		40	7	6	7
43	Spets	Järn	1	Intakt	Konserverad	Böjd.		50	8	6	3
					Konserverad	Jfr Birka, vikingatid, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=419023 och http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=419025 .					
44	Parerstång, svärd	Järn	1	Fragment			X	67	20	15	55
45	Lamell/beslag	Järn	1	Defekt	Konserverad	Med nit. Spetsig ände gör bestämningen något osäker.	X	40	30	13	11
46	Hästsko	Järn	1	Fragment	Ej sparad			64	30	29	80
					Konserverad	Vridslåsnnyckel. Datering medeltid och framåt.					
47	Nyckel	Järn	1	Intakt				55	27	10	20
48	Betsel?	Järn	1	Fragment	Konserverad			78	40	6	31
49	Beslagsring?	Järn	1	Intakt	Konserverad			55	52	14	43
					Konserverad	Jfr Öl, Eketorp, medeltid, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=372333 . Skulle även kunna vara del av tränsbett, jfr Sö, Torshälla, medeltid, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=424321 . Jfr även mekanismfjäder till armborst, Vä, Läckö slott, 1500-1600-tal, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=314350 .					
50	Sprint?	Järn	1	Fragment				67	11	9	16

51	Lamell?	Järn	1	Defekt	KonsERVERAD	Böjd. Har två rundade utbuktningar på ena sidan.	X	44	32	5	10
52	Kniv?	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Tånge till kniv?		56	11	5	8
53	Spets	Järn	1	Defekt	KonsERVERAD	I vinkel.		74	6	5	3
54	Kniv?	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Tunn.		36	17	4	4
55	Kniv	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Liten, smal, nött.		51	9	5	4
56	Betselring?	Järn	1	Fragment	Ej sparad			42	40	7	19
57	Lamell?	Järn	1	Defekt	KonsERVERAD	Triangelär med avfasad ände.	X	35	25	4	7
58	Armborst- spännare?	Järn	1	Fragment	KonsERVERAD	Böjd ten med knopp. Jfr Glimmingehus, medeltid, http://mis.historiska.se/mis/sok/fid.asp?fid=117786 .	X	60	11	10	17
59	Spets/föremål	Järn	1	Defekt	Ej sparad			49	5	5	3
60	Kniv	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Liten.		41	13	4	4
61	Hästske	Järn	1	Intakt	Ej sparad	Toffelske. Nött.		87	88	13	111
62	Hästske	Järn	1	Defekt	Ej sparad	Nött. Med en sön.		93	27	17	63
63	Hästske	Järn	1	Fragment	Ej sparad	Liten, kraftig, nött.		77	30	21	66
64	Hästske	Järn	1	Defekt	Ej sparad	Toffelske?		82	24	12	56
65	Hästske	Järn	1	Intakt	Ej sparad	Flikske?		114	104	16	257
66	Hästske	Järn	1	Defekt	Ej sparad	Smal. Något yngre?		91	21	8	61
67	Hästske	Järn	1	Intakt	Ej sparad	Flikske		108	108	17	241
68	Hästske	Järn	1	Intakt	Ej sparad	Triangel ske? Bred, ojämnt bred.		95	92	17	170
69	Hästske	Järn	1	Defekt	Ej sparad	Sliten.		99	65	12	132
70	Mynt	Silver	1	Fragment	KonsERVERAD	Klippt. Blankslitet. 1/4 bevarat.		17	12	1	1
71	Mynt	Silver	1	Defekt	KonsERVERAD	Klippt. Vikt. Arabiskt.		18	12	1	1

					Konserverad	Med människoavbildning. Jfr tidig runsten, Krogsta, Tuna sn, Uppland https://kulturbilder.wordpress.com/2014/01/06/runstenar-uppland-u-1125/ . Jfr även guldgubbar och dylikt. Jfr ansiktets triangulära form (haka?) med guldgubbe från Öl, Eketorp, yngre järnålder, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=225535 .				
72	Viktlod	Cu-leg.	1	Intakt			15	15	3	3
73	Remändesbeslag	Cu-leg.	1	Fragment	Konserverad	Jfr Gamla Uppsala OKB, norra projektet, F102.	16	10	5	2
74	Viktlod	Cu-leg.	1	Intakt	Konserverad	Med punktdekor längs ena kanten. Angripen yta.	13	13	6	5
75	Projektil	Bly	1	Intakt	Ej sparad	Med gjuttapp och "vulst".	13	14	12	7
76	Nit	Cu-leg.	1	Intakt	Konserverad	Bältesnit el. dyl. med facetterad spets. Datering?	24	23	17	6
77	Dräknål	Cu-leg.	1	Intakt	Konserverad	Punktdekor. Elegant. Ej exakt lika men samma stil: jfr Go, Valva, Eskelhem http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=304707 samt Go, Frenndarve, Garde http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=304701 .	60	9	4	3
78	Rundspänne	Cu-leg.	1	Defekt	Konserverad	Nål saknas. I övrigt välbevarad. Är genombrutet på ett ställe, skada? Tungt. Flätverksornerat, Jellingestil?.	34	33	11	19
79	Ten	Cu-leg.	1	Fragment	Ej sparad	Ihålig. Vriden. Längsgående streckdekor. Datering?	42	6	4	3

80	Knapp	Bly	1	Defekt	Ej sparad	Ögla avbruten. Slät, svagt femkantig.		16	15	7	3
81	Sölja	Cu-leg.	1	Defekt	Ej sparad	Deformerad. Saknar torne.		38	37	7	12
82	Avslagskärna	Flinta	1	Intakt		Polygonal. Mesolitisk-neolitisk.					108
83	Mynt	Koppar	1	Intakt	Ej sparad	1747. Fredrik I.		30	30	3	13
84	Mynt	Koppar	1	Intakt	Ej sparad	1803. Gustav IV Adolf. 1/2 skilling.		31	31	3	14
85	Mynt	Koppar	1	Intakt	Ej sparad	172X? Ulrika Eleonora/Fredrik I.		25	25	1	4

Förkortningsförklaring

L Längd (mm)
 Br Bredd(mm)
 Tjl Tjocklek (mm)

Tabell 2: 1361-fynd sorterade per sakord, 2016 års undersökning

Fyndnr	Sakord	Material	Antal	Fragmenteringsgrad	Fyndstatus	Beskrivning	L	Br	Tjl	Vikt
58	Armborstspännare?	Järn	1	Fragment	Konserverad	Böjd ten med knopp. Jfr Glimmingehus, medeltid, http://mis.historiska.se/mis/sok/fid.asp?fid=117786 .	60	11	10	17
4	Armborstpilspets	Järn	1	Intakt	Konserverad	Välbevarad.	70	15	14	24
9	Handsklamell?	Järn	1	Defekt	Konserverad	Välvd. Jfr Korsbetningen.	39	26	4	8
1	Lamell	Järn	1	Defekt	Konserverad	Sekundärböjd. Jfr exv. rustning nr 7 från Korsbetningen, lamell nr 10, som har rundade hörn samt asymmetrin i lamell 60 från rustning nr 21.	73	90	4	48
26	Lamell	Järn	1	Defekt	Konserverad	Med halvt nithål.	47	28	4	12
45	Lamell/beslag	Järn	1	Defekt	Konserverad	Med nit. Spetsig ände gör bestämningen något osäker.	40	30	13	11
6	Lamell?	Järn	1	Fragment	Konserverad	För litet fragment för att säkert kunna bedöma.	19	23	3	2
32	Lamell?	Järn	1	Fragment	Konserverad	Med nit?	24	22	4	3
34	Lamell?	Järn	1	Defekt	Konserverad	Något böjd i ändarna.	45	26	4	11
51	Lamell?	Järn	1	Defekt	Konserverad	Böjd. Har två rundade utbuktningar på ena sidan.	44	32	5	10
57	Lamell?	Järn	1	Defekt	Konserverad	Triangulär med avfasad ände.	35	25	4	7
44	Parerstång, svärd	Järn	1	Fragment	Konserverad	Jfr Birka, vikingatid, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=419023 och http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=419025 .	67	20	15	55
41	Sporrsölja/sölja	Järn	1	Fragment	Konserverad	Jfr trissporre, Söderköping, medeltid, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=416913 . Jfr Öl, Eketorp, medeltid, http://mis.historiska.se/mis/sok/bild.asp?uid=372385 . Jfr även sälja, i England 1100-talets mitt till 1300-tal, https://finds.org.uk/database/artefacts/record/id/794367 .	21	24	9	5
2	Stridskniv	Järn	1	Fragment	Konserverad		45	24	5	10
3	Stridskniv?	Järn	1	Fragment	Konserverad		31	22	7	10

					Konserverad					
20	Sölja	Järn	1	Defekt			28	22	5	4
29	Sölja	Järn	1	Defekt	Konserverad		27	26	4	4
31	Sölja	Järn	1	Defekt	Konserverad		42	35	11	13

Förkortningsförklaring

L	Längd (mm)
Br	Bredd (mm)
Tjl	Tjocklek (mm)